

לבריאות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

מדוע היה צריך לכתוב מיעוט לטריפה ולא נלמד דין זה בקל וחומר

לכאורה ניתן ללמוד בקל וחומר, שטריפה פסולה לקרבן. שכן איסור טריפה חמור מאיסור בעלת מום, שהרי להדיוט הטריפה אסורה, ובעלת מום מותרת.

ומעתה אם בעלת מום, שאיסורה קל, אסורה למזבח, [שנאמר "כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ"], כל שכן שהטריפה, שאיסורה חמור, אסורה למזבח.

<< ומתחילה רצו לדחות קל וחומר זה, מהטעם, שאין להביא ראיה מחומרת האיסור להדיוט, שגם לגבוה הוא אסור, שכן מצינו דברים, שאסורים להדיוט, ובכל זאת מותרים לגבוה.

אלא שאי אפשר לדחות את הקל וחומר מחמת אותם דברים, כי בכל הדברים שמצינו שמותרים לגבוה למרות איסורם להדיוט, יש טעם בדבר מדוע מותרים לגבוה, ואינם כטריפה שאין טעם להתירה לגבוה. כפי שנתבאר בדף ה'

דף ו'

< ולאחר מכן רצו לדחות את הקל וחומר הנ"ל, המלמד שטריפה [האסורה להדיוט] אסורה לקרבן, [בקל וחומר מבעלת מום הקלה, שמותרת להדיוט ואסורה לקרבן].

משום שמצד שני מצינו הרבה דברים [המנויים לעיל] המותרים להקרבה למרות איסורם להדיוט, ואף שבכל אחד יש טעם להתיר לגבוה, שאינו טעם להתיר טריפה, מכל מקום מאחר שאין הטעמים שווים בכולם, ניתן ללמוד מהצד השווה שבכולם, שאף טריפה האסורה להדיוט תהא מותרת לגבוה.

אולם גם זאת אין לומר, כי באמת יש טעם שווה בכל המנויים לעיל, והוא שמצוותם בכך, ואין דרך אחרת לקיים את המצווה אלא באופן האסור להדיוט, ואינם כטריפה שאין חיוב דווקא להקריבה.

< ומסקנת הגמרא, שיש לדחות את הקל וחומר הנ"ל, המלמד שטריפה [האסורה להדיוט] אסורה לקרבן, [בקל וחומר מבעלת מום הקלה, שמותרת להדיוט ואסורה לקרבן].

משום שמצד שני, בעלת מום איסורה חמור מאיסור טריפה, שכן בעל מום פוסל הן את הכהנים המקריבים, והן את הקרבנות הקרבים, מה שאין כן טריפה, שאינה פוסלת את הכהנים המקריבים, ואם כן יש מקום לומר, שגם את הקרבנות הקרבים, אינה פוסלת.

מדוע היה צריך לכתוב מיעוט

לטריפה ולא נלמד דין זה בבניין אב

לכאורה ניתן ללמוד בבניין אב, מהצד השווה של בעל מום ויוצא דופן, שטריפה פסולה לקרבן.

שכן מצינו שבעל מום ויוצא דופן הקלים, שהם מותרים להדיוט, אסורים לגבוה, ואם כן, כל שכן שאיסור טריפה, החמור, שאסור להדיוט, יהיה אסור גם לגבוה.

אולם יש לדחות זאת, כי יש דבר [חמור] השווה בבעל מום ויוצא דופן, שאינו בטריפה, והוא, שבעל מום ויוצא דופן הם פסולים הניכרים לכל, מה שאין כן טריפה, שפעמים היא פסול בבני מעיים ואינו ניכר.

הפסולים לעבודה

מבואר במשנתנו, שכל המנויים להלן, פסולים לעבודה, ולכן אם (א) קמצו את המנחה, [או עשו אחת משאר עבודות המנחה שהם, (ב) קידוש הקומץ בכלי, (ג) הולכת הקומץ, (ד) והקטרת הקומץ], הרי זה פסול. ואלו הם:

(א) זר. (ב) אונן. (ג) טבול יום. (ד) מחוסר בגדים.

(ה) מחוסר כיפורים. (ו) שלא רחץ ידיו ורגליו. (ז) ערל [=כהן ערל בהיתר כגון שמתו אחיו מחמת מילה ויש לחוש שגם הוא ימות אם ימול]. (ח) טמא. (ט)

יושב [ונאמר, "לְעֹמֵד לְשֵׁרֵת"]. (י-יא-יב) שיש חציצה בין רגליו לרצפה, כגון **עומד על גבי כלים**, או **על גבי בהמה**, או **על גבי רגלי חבירו**. [והוא הדין (יג) שתויי יין (יד) ופרועי ראש. (תוס')].

ובמסכת זבחים התבאר, מניין שכל אלו עבודתם פסולה. ובמסכת סנהדרין התבאר, מניין שכל אלו אסורים לעבוד.

ובכל אלו, אין חילוק בין מנחת חוטא לשאר מנחות, וכולן פסולות בכל אלו, אף לדעת רבי שמעון, האומר, שמעיקר הדין אין לקרבן חוטא להיות מהודר, כי מכל מקום הוא מודה, שאינו כשר בפסולים, אלא בכהנים הראויים לעבודה.

שלא יהא חוטא נשכר ושלא יהא קרבנו מהודר

אמר רבי שמעון:

בדין הוא שתהא **מנחת חוטא** טעונה שמן ולבונה, כדי שלא יהא חוטא נשכר, [להיות פטור משמן ולבונה]. ומפני מה **אינה טעונה שמן ולבונה**, [כמו שנאמר, "לא ישים עליה שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבָנָה"], כדי שלא יהא קרבנו של החוטא מהודר [=שלא תהא המנחה נאה].

ובדין הוא שתהא **חטאת חלב** טעונה נסכים, כדי שלא יהא חוטא נשכר, [להיות פטור מנסכים]. ומפני מה **אינה טעונה נסכים**, [כפי שיתבאר בעזה"י בדף ל'], כדי שלא יהא קרבנו מהודר.

האם יש תקנה למנחה שקמצה אחד הפסולים

< לפי התירוץ הראשון [בביאור דברי רב].

– **אם לא אבד או נחסר הקומץ הראשון שקמצו הפסול,**

הכל מודים, שמחזירים את הקומץ לכלי שנותרה בו שאר המנחה, וחוזר הכשר וקומץ.

– **אבל כשאבד או נחסר הקומץ הראשון שקמצו הפסול,**

לדעת חכמים, [קדושת כלי קבעה לה לשם מנחה, כלומר], המנחה נתקדשה כשנתנה בכלי, ונקבעה כפי מה שניתן בכלי, ושוב אי אפשר להוסיף עליה, ומאחר שחסר ממנה הקומץ הראשון, הרי זו מנחה חסרה, שהיא פסולה מחמת חסרונה, [כפי שיתבאר בעזה"י בדף ט'], ולכן אין לה תקנה.

ולדעת בן בתירא, [קמיצה קבעה לה לשם מנחה, כלומר] אין המנחה נקבעת שלא להוסיף עליה בקידוש הכלי, אלא בקמיצה, ומאחר שהיתה הקמיצה הראשונה פסולה, לא נקבעה המנחה שלא יוסיפו עליה, ולכן אף על פי שאבד הקומץ הראשון, ניתן להוסיף עליה כשיעור חסרונה, ויחזור הכשר ויקמוץ.

< וביאור זה נדחה, שכן מלשון המשנה משמע, שדברי בן בתירא הם לעניין הכשר שבלא השלמת חסרון.

< **ולמסקנת הגמרא** [לפי התירוץ השני, אלו הם דברי רב. אולם למסקנת הגמרא, דברים אלו ידועים גם ללא דברי רב].

לדעת חכמים – עצם הקמיצה של הפסול פוסלת את המנחה, ואי אפשר לחזור ולקמוץ בכשר.

ולדעת בן בתירא – קמיצת הפסול אינה פוסלת את המנחה, אלא עד שיחזור הכשר ויקמוץ, אבל כשיחזירו את הקומץ לכלי, ויחזור הכשר ויקמוץ, הרי זה כשר.

– מתחילה אמרו, שמסברא היה מקום לומר, שלא התיר בן בתירא קמיצה כשרה אחר קמיצה פסולה, אלא כשהקמיצה הפסולה היתה קמיצת שמאל, [שהיא פסולה כפי שיתבאר להלן], ולכן הוצרך רב לומר, שבן בתירא מכשיר קמיצה של כשר, אף אחר קמיצת פסולים.

והטעם לכך, שהיה מקום לחלק בין קמיצת שמאל לקמיצת שאר פסולים, כי מצינו שיש עבודות הכשירות בשמאל, [כגון נטילת הכף בעבודת יום הכיפורים], ואם כן עבודה בשמאל אינה פסולה כל כך, שלא יועיל לה תיקון, אבל קמיצה שעל ידי פסולים, שלא מצינו להם היתר בשום מקום, היא קמיצה פסולה לגמרי, ולא יועיל לה תיקון.

ואף שמצינו שהשחיטה של הקרבנות כשרה בפסולים, אין בכך להראות שיש עבודה הכשרה בהם, וללמוד מכאן להכשיר קמיצה שאחר קמיצת פסולים, כקמיצה שאחר קמיצת שמאל, כי שחיטה אינה עבודה, וכל שלא מצינו שיש עבודה שכשרה בפסולים, אין מקום לומר שיועיל תיקון לקמיצתם.

ואף שמצינו שהשחיטה של הקרבנות כשרה בפסולים, אין בכך להראות שיש עבודה הכשרה בהם, וללמוד מכאן להכשיר קמיצה שאחר קמיצת פסולים, כקמיצה שאחר קמיצת שמאל, כי שחיטה אינה עבודה, וכל שלא מצינו שיש עבודה שכשרה בפסולים, אין מקום לומר שיועיל תיקון לקמיצתם.

ואף שמצינו שהשחיטה של הקרבנות כשרה בפסולים, אין בכך להראות שיש עבודה הכשרה בהם, וללמוד מכאן להכשיר קמיצה שאחר קמיצת פסולים, כקמיצה שאחר קמיצת שמאל, כי שחיטה אינה עבודה, וכל שלא מצינו שיש עבודה שכשרה בפסולים, אין מקום לומר שיועיל תיקון לקמיצתם.

ואף שמצינו שהשחיטה של הקרבנות כשרה בפסולים, אין בכך להראות שיש עבודה הכשרה בהם, וללמוד מכאן להכשיר קמיצה שאחר קמיצת פסולים, כקמיצה שאחר קמיצת שמאל, כי שחיטה אינה עבודה, וכל שלא מצינו שיש עבודה שכשרה בפסולים, אין מקום לומר שיועיל תיקון לקמיצתם.

ואף שמצינו שהשחיטה של הקרבנות כשרה בפסולים, אין בכך להראות שיש עבודה הכשרה בהם, וללמוד מכאן להכשיר קמיצה שאחר קמיצת פסולים, כקמיצה שאחר קמיצת שמאל, כי שחיטה אינה עבודה, וכל שלא מצינו שיש עבודה שכשרה בפסולים, אין מקום לומר שיועיל תיקון לקמיצתם.

וכן אף שמצינו שהזרים היו כשרים לעבודה בבמה קודם הקמת המשכן, אין בכך להכשיר קמיצה שאחר קמיצת זרים, כי הטעם שהוכשרו בבמה קודם בניית המשכן, הוא משום שעוד לא התקדש אהרן, וקודם שהיתה כהונה, לא היתה זרות, אבל אחר שנתקדש אהרן, ונעשו מי שאינם כהנים זרים, לא הוכשרו זרים כלל.

- אולם למסקנה, הטעם שהכשיר בן בתירא קמיצה שאחר קמיצת שמאל, אינה משום שמצינו שיש עבודה הכשרה בשמאל לכתחילה, אלא משום שלדעתו נאמר "וְקִמֵץ מִשָּׁם" ללמד, שניתן לחזור ולקמוץ ממקום שכבר קמץ, כגון שהיתה קמיצה פסולה, והחזירו את הקומץ, ולא חילקה תורה בין קמיצה הפסולה משום שנעשית בשמאל, לקמיצה פסולה משום שנעשית על ידי פסול, ולשתיהן יש תקנה בקמיצה נוספת.

אבל חכמים לומדים מהכתוב הזה, שהקמיצה כשרה בכל העזרה, שכך נאמר, "וְהִבִּיֶאֱהָ [הזר] אֶל בְּנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים וְקִמֵץ [הכהן] מִשָּׁם", כלומר במקום שהזר מביא את המנחה, שם הכהן קומץ, ומכאן שקמיצה אינה טעונה צפון, [שהרי הזר אינו עומד בצפון המזבח אלא באחת עשרה אמה של מזרח העזרה], ואם כן כל העזרה כשרה לקמיצה.

< ולמסקנת הגמרא, לא הוצרך רב לומר שדברי בן בתירא אמורים גם על קמיצת פסולים, [שהרי אין סברא לחלק בין קמיצת פסולים לקמיצת שמאל, כי שתיהן למדות מהכתוב בשווה], ולא אמר רב דין זה, אלא דין אחר שיתבאר בעזה"י להלן.

-

שחיטת פרה אדומה אינה כשרה אלא בכהן, שנאמר בפרשה, "אלעזר" ללמד שתעשה בכהן, וכן נאמר בפרשה "חוקה", ללמד שהדבר מעכב את הכשרה, שכל דבר שנאמר בו "חוקה", הרי זה מעכב את הכשרו.

ואף שהשחיטה של הפרה אינה כשרה אלא בכהן, אין ללמוד מכך שהיא נחשבת כעבודת כהונה, שהרי פרה אדומה אינה קדשי מזבח, אלא קדושת בדק הבית, ומה שאינה כשרה אלא בכהן, גזרת הכתוב הוא, כעניין שמצינו בראיית הנגעים, שאין כשרה אלא בכהן, אף שאין בה שום עבודה

האם [לדעת בן בתירא] יש תקנה למנחה שאחד הפסולים קמצה וגם קידש את הקומץ בכלי

< לדברי תנא קמא בברייתא [ורב בלשון ראשון] – כשם שבן בתירא מכשיר מנחה שקמצה פסול, כשיחזירו את הקומץ לתוכה, וכהן כשר יקמוץ קמיצה שניה, כך הוא מכשיר מנחה, גם כשקמצה פסול, וגם נתן את הקומץ בכלי שרת לקדשו להקטרה, על ידי שיחזירו את הקומץ למנחה, ויחזור כהן כשר ויקמוץ מההתחלה, כי כשם שאין עבודה אחת של הפסול פוסלת את המנחה, אם אפשר לחזור לעשות את העבודה בכהן כשר, כך שתי עבודות של הפסול אינן פוסלות את המנחה, אם אפשר לחזור לעשות את העבודות בכהן כשר.

< ולדברי רבי יוסי (בן יוסי) בן יאסיין ורבי יהודה הנחתום [ורב בלשון שני] – הסיבה, שלדעת בן בתירא, מנחה אינה נפסלת בקמיצת הפסול, כי אין עבודת הקמיצה נגמרת אלא בנתינת הקומץ בכלי שרת, וכל שלא נגמרה עבודת הקמיצה בפסול, לא נפסלה המנחה, אבל כשהפסול קמץ וגם נתן את הקומץ בכלי שרת לקדשו, המנחה נפסלת, ושוב אין לה תקנה על ידי החזרת הקומץ לתוכה, וקמיצה שניה בכהן כשר.

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

תרומות יתקבלו בברכה:

עבור הורביץ

בנק פאגי (52) סניף 183 חשבון 654248

ניתן לתרום גם בפיפל